

ዳኞች፡ - ተገኔ ጌታነህ

ዳኝ መላኩ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

አሲ መሐመድ

አመልካች፡ - የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ፍትሕ ሚኒስቴር ወኪል ቀረቡ።

ተጠሪ፡ - አቶ ታዬ በዛብህ ፊኖ ቀረቡ።

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

የሰበር አቤቱታው በቀጥታ ለፍ/ቤት በቀረበ ክስ መነሻ ፍትህ ሚኒስቴር ለአሁኑ ተጠሪ የጥብቅና ፈቃድ በመስጠት እንዲመዘግባቸው በማለት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው በሚል በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 10(3) መሠረት የቀረበ ነው።

በዚህ ጉዳይ የአሁኑ ተጠሪ የጥብቅና ፈቃድ ይሰጠኝ የሚል ጥያቄ ለፍትህ ሚኒስቴር አቅርበው በፌዴራል ፍርድ ቤቶች ስለሚሰሩ ጠበቆች ፈቃድ አሰጣጥና ምዝገባ በሚመለከት በወጣው አዋጅ ቁጥር 199/1992 አንቀጽ 21 መሠረት በጥብቅና ገምጋሚ ኮሚቴ ተመርምሮ የተሰጠው የውሳኔ ሃሳብ በዚሁ አዋጅ አንቀጽ 26 መሠረት ለሚኒስትሩ ቀርቦ የጥብቅና ፈቃድ እንዳይሰጣቸው ተብሎ በመወሰኑ በአዋጅ አንቀጽ 29(1) በሚደነግገው መሠረት የጥብቅና ፈቃድ ጠያቂው ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ አቤቱታ አቅርበው ክርክሩ ከተሰማ በኋላ ፍ/ቤቱ መርምሮ በዚሁ አንቀጽ 30-ስ አንቀጽ “2” መሠረት በሕጉ ጉዳይ ላይ ውሳኔ በመስጠት መታየት ይገባል ባለው ፍሬ ነገር ላይ ሚኒስትሩ አይቶ በ30 ቀን ውስጥ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት ብሎ የመለሰው ሲሆን የአሁኑ ተጠሪ ሚኒስትሩ ከፍተኛው ፍ/ቤት በሰጠው ውሳኔ መሠረት ለመፈፀም ፈቃደኛ ባለመሆን ለ40 ቀናት ውሳኔ ሳይሰጥበት በማቆየት የጥብቅና ፈቃድ እንዳላገኝ ስላደረገ ክልከላው ተወግዶ የጥብቅና ፈቃድ እንዲሰጠኝ ይታዘዝ በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 314(1) መሠረት በቀጥታ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አቤቱታ አቅርበዋል። በዚህ የክልከላ ይወገድ ክስ ተከላሽ የሆነው የፍትህ ሚኒስቴር ወኪል ቀርበው ጉዳዩን ገምጋሚ ኮሚቴ ተመልክቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት አስተሳልፈናል የሚል መልስ እንደሰጡ ተመዘግቦ ፍ/ቤቱ መርምሮ ፍትህ ሚኒስቴር ጉዳዩን ለማየት ፈቃደኛ መሆኑን ከመግለጽ በቀር ክልከላው የማይወገድበት ምክንያት ስለመኖሩ ስላላሰረዳ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 314(2) መሠረት ክልከላው ተወግዶ ለከሣሹ የጥብቅና ፈቃድ በመስጠት ይመዘግባቸው በሚል ውሳኔ ሰጥቷል።

የአሁኑ አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝን ሊያቀርብ የቻለ ቢሆንም ከፍተኛው ፍ/ቤትም በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የተሰጠው ውሳኔ ጉድለት የለበትም በማለት ይግባኝን ሳይቀበለው ቀርቷል።

የሰበር አቤቱታው በዚህ ምክንያት የቀረበ ሲሆን ተመርምሮ ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ቀርቦ ይታይ ተብሎ ስለታዘዘ ማመልከቻው ለተጠሪው ተልኮ ቀርበው መልስ እንዲሰጡበት ተደርጓል። በዚህም መሠረት ተጠሪው ታህሣሥ 21 ቀን 2003 ዓ.ም በተፃፈ መልስ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም፣ የአመልካቹ አቤቱታ ተቀባይነት ሊሰጠው አይገባም የሚሉባቸውን ምክንያቶች ገልፀው አቅርበዋል። አመልካች በተጠሪው በኩል የተሰጠውን መልስ በማስመልከት የመልስ መልስ እሰጣለሁ ካለ ይቅረብ የተባለ ቢሆንም ከመዘገቡ እንደሚታየው ያቀረበው የመልስ መልስ የለም።

ሰበር ችሎቱም ጉዳዩን መርምሯል።

የአሁኑ ተጠሪ ያቀረቡት የጥብቅና ፈቃድ ይሰጠኝ ጥያቄ በፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለሚሰሩ ጠበቆች ፈቃድ አሰጣጥና ምዘገባ በሚመለከት በተለይ በወጣው በአዋጅ ቁጥር 199/1992 አንቀጽ 20፣21 እና 26 መሠረት ታይቶ ሚኒስትሩ የጥብቅና ፈቃድ እንዳይሰጥ ብሎ በሰጠው ውሳኔ ላይ ፈቃድ ጠያቂው በተጠቀሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 29(1) መሠረት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው ክርክሩ ከተሰማ በኋላ ፍ/ቤቱ መርምሮ የሕግ ጉዳይ ነው ባለው ነጥብ ላይ ውሳኔ በመስጠት በዚሁ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ “2” መሠረት በቀሪው ፍሬ ነገር ላይ ሚኒስትሩ አጣርቶ በ30 ቀን ውስጥ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት ብሎ መልሶት ሚኒስትሩ ውሳኔ ሳይሰጥበት ጉዳዩ በእንጥልጥል ላይ እያለ ተጠሪው ሚኒስትሩ በተባለው 30 ቀን ውስጥ ውሳኔውን ባለመስጠቱ ምክንያት የአሁኑ አመልካች ያደረገብኝ የጥብቅና ክልከላ ይወገድ በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.314(1) መሠረት ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ክስ ያቀረቡት በሕጉ አግባብ ነው ወይንስ አይደለም? የአሁኑ ተጠሪ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በሰጠው ውሳኔ መሠረት ፍትህ ሚኒስቴር በ30 ቀን ውስጥ በጉዳዩ ላይ ውሳኔ ሳይሰጥ ቢቀርና ቢያዘገየው ምን ማድረግ አለባቸው? የሚሉት ጥያቄዎች ሲታዩ፡ -

በፌዴራል ፍ/ቤቶች ለመስራት የሚቀርብ የጥብቅና ፈቃድ መስጠትና ምዘገባ ጥያቄን በአዋጅ ቁጥር 199/1992 አንቀጽ 19 መሠረት አይቶ የመወሰን ስልጣን የተሰጠው ለፍትሕ ሚኒስቴር ነው።

በመጀመሪያ በአዋጁ አንቀጽ 20 እና 21 መሠረት የአመልካቹን የጥብቅና ፈቃድ ጥያቄ አይቶ ማስረጃዎቹን በመመርመር ፈቃድ እንዲሰጠው ወይም እንዳይሰጠው ለሚኒስትሩ የውሳኔ ሃሳብ የሚያቀርበው የጥብቅና ገምጋሚ ኮሚቴ ነው። በአንቀጽ 26 ላይ እንደተመለከተው የጥብቅናው ፈቃድ ይሰጥ ወይንስ አይሰጥ የሚለውን የመጨረሻውን ውሳኔ የሚሰጠው ሚኒስትሩ ነው። ፍርድ ቤት ጉዳዩን የማየት ሥልጣን የሚኖረው ከዚህ የሚኒስትሩ ውሳኔ በኋላ በአዋጅ አንቀጽ 29 መሠረት በይግባኝ ደረጃ ብቻ ነው። የመጀመሪያውን ይግባኝ የሚያየው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። ሚኒስትሩ የጥብቅና ፈቃድ እንዳይሰጥ በማለት በሰጠው ውሳኔ መነሻ በቀጥታ ለፍ/ቤት የሚቀርብ ክስ አይኖርም። በሕጉ ይግባኝ እንዲባልበት ብቻ የተፈቀደ ነው።

በአሁኑም ጉዳይ ተጠሪው አዋጁን በተከተለ መንገድ የጥብቅና ፈቃድ ይሰጠኝ ጥያቄ ለፍትሕ ሚኒስቴር አቅርበው ታይቶ ሚኒስትሩ የጥብቅና ፈቃድ እንዲሰጥ የሚል ውሳኔ በመሰጠቱ በሕጉ በተፈቀደው የይግባኝ ሥርዓት በመጠቀም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቅርበው ክርክሩ ተሰምቶ ፍ/ቤቱ መርምሮ በሕጉ ጉዳይ የራሱን ውሳኔ ሰጥቶበት በቀሪ ፍሬ ነገር ላይ ራሱ ፍትህ ሚኒስቴር አይቶ ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት የመለሰው መሆኑ ተረጋግጧል። ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ወደ ፍትህ ሚኒስቴር የመለሰው በ30 ቀን ውስጥ አይቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት ነው። ሆኖም ፍትሕ ሚኒስቴር ከፍተኛው ፍ/ቤት በአጭር ጊዜ ውስጥ ታይቶ እንዲወሰን በመፈለግ ውሳኔው በ30 ቀን ውስጥ አይቶ በጉዳዩ ላይ ውሳኔ እንዲሰጥበት ባዘዘው መሠረት ሳይፈጸም ቆይቷል። ጉዳዩም ገና በእንጥልጥል ላይ ስለሚገኝ ውጤቱ ምን እንደሚሆን አይታወቅም።

የአሁኑ ተጠሪ በዚህ ሁኔታ ምን ማድረግ ይችላሉ? በሕጉ ክስ ማቅረብ ይችላሉ ወይ? የሚለውን በተመለከተ ከፍ ሲል እንደተገለጸው በቀጥታ ክስ ለፍ/ቤት ቀርቦ የሚታይ ጉዳይ አይደለም። የጥብቅና ክልከላ ጉዳይ በአዋጅ ቁጥር 199/1992 አንቀጽ 29(1) መሠረት ሥልጣኑ ለሚመለከተው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በይግባኝ ደረጃ ቀርቦ ታይቶ የሚወሰን እንጂ ክልከላ ይወገድ በሚል በቀጥታ ለፍ/ቤት አቤቱታ የሚቀርብበት ባለመሆኑ የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.314 ድንጋጌ በእንዲህ አይነቱ ጉዳይ ተፈጻሚነት አይኖረውም። ተጠሪ የአሁኑ አመልካች የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በሰጠው ውሳኔ መሠረት እንደገና ጉዳዩን አይቶ ተገቢውን ውሳኔ ለመስጠት ባለመፈለግ የሚያዘገየው ከሆነ በውሳኔው መሠረት እንዲፈጸምላቸው ማመልከት ያለባቸው ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። በውሳኔው መሠረት እንዲፈጸም ሊያስገድደው የሚችለውም ይኼው ውሳኔውን የሰጠው ፍ/ቤት ነው። የአሁኑ ተጠሪ በዚህ መንገድ በመጠየቅ በጥብቅና ፈቃድ ጥያቄው ላይ ውሳኔ እንዲሰጥ ማድረግ ሲገባቸው አመልካች የጥብቅና ፈቃድ ክልከላ አድርጎብኛል በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.314(1) መሠረት ክልከላው ይወገድ በሚል በቀጥታ ለፍ/ቤት የክስ አቤቱታ ያቀረቡት በሕጉ አግባብ ስላልሆነ ተቀባይነት የለውም። የሥር ፍ/ቤትም የጥብቅና ፈቃድ ጉዳይን በተመለከተ በተለይ በወጣው አዋጅ ቁጥር 199/1992 በተደነገጉት ድንጋጌዎች መሠረት ታይቶ የሚወሰንና ለፍ/ቤትም የሚቀርበው በይግባኝ ደረጃ ብቻ መሆኑ እየታወቀ የጥብቅና ፈቃድ ክልከላ ተደርጓል በሚል ምክንያት በቀጥታ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.314 መሠረት የቀረበውን ክስ በመቀበል የአሁኑ አመልካች ለተጠሪው የጥብቅና ፈቃድ በመስጠት እንዲመዘግባቸው በሚል የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ስለተገኘ የሚከተለው ተወስኗል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ.166328 በ25/8/2002 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና
2. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 94250 በ27/09/2002 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348(1) መሠረት ተሸሯል።
3. ግራ ቀኝ ወጪና ኪሳራ ይቻቻሉ።
4. በዚህ መዝገብ የተሰጠው ፍርድ ግልባጭ ለሥር ፍ/ቤቶች ይተላለፍ።
መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።